

Banku sistēmas reforma ar Eiropas federācijas piedevu

Juris PAIDERS,
tālrunis 67896812

10. septembrī *Lattelecom* padomes priekšsēdētājs Gatis Kokins uz *Neatkarīgās* jautājumu, kā rast izeju no eirozonas finanšu krīzes, vienkārši paskaidroja: «Tagad ir divi risinājumi: pirmais – pāreja uz lielāku federāciju; otrs: nodalīt tās eirozonas dalībvalstis, kuras ekonomiski nav konverģējušas, lai atrastos spēcīgo Eiropas valstu valūtas savienībā. Ceru, ka Eiropas lideri spēs atrast kopsaucēju, kā krīzi pārvarēt, bet viens no šiem variantiem būs jāpieņem.» Neskaids bija tikai laiks, kad notiks politiskā izšķiršanās.

Tagad process ir sācies – 12. septembrī Eiropas Komisijas priekšsēdētājs Žozē Manuels Barrozu uzstājās Eiropas Parlamentā ar principiālu ziņojumu, paužot aicinājumu sākt veidot ciešu ekonomikas savienību, kuras nākotnes vizija ir skaidra: politiska savienība – nacionālu valstu federācija.

Kā pirmais solis, kas iecerēts, kā abstraktās vizijas par vienoto federāciju realizēt, bija priekšlikums vienotam eirozonas banku uzraudzības mehānismam, kas paredz eirozonas dalībvalstu centrālo banku vai nacionālo banku uzraugu funkcijas nodot Eiropas Centrālajai bankai. Tiek piedāvāts jau no 2013. gada pirmā janvāra izveidot banku savienību. Eiropas Centrālā banka iegūtu tiesības noteikt visām banku savienības dalībvalstīm vienotu noteikumu kopumu attiecībā uz kapitāla prasībām, uz noguldījumu aizsardzības shēmu un vienotu sanācijas un banku likvidācijas sistēmu.

Šāda reforma bija gaidāma īpaši tāpēc, ka šogad Spānijā ir banku krīze, kas prasa gandrīz simts miljardus eiro (eirozonas nodokļu maksātāju naudas) lielu finanšu injekciju no Eiropas puses, atsedzot katastrofālo situāciju Eiropas komercbanku sektorā. Spānijas komercbanku sektorā krīze un prognozējamās šā sektora problēmas citās Eiropas valstīs nozīmē to, ka ir pienācis laiks jaunam regulējumam un jauniem noteikumiem. Ir jāmaina situācija tā, lai finanšu sektors, kurā privātie īpašnieki dala peļņu, bet zaudējumus uzkrāj uz visu nodokļu maksātāju pleciem, pārvērstos par drošu un atbildīgu sistēmu. Pie esošās situācijas banku vadītāji un īpašnieki mierīgi pieņēma uzskatus, ka tikai viņi drīkst rīkoties nesaimnieciski un

beztbildīgi, jo par visiem viņu trikiem, par banku klientu līdzekļiem nopirktiem *maibabiem*, villu pirkumiem un viņu sagādātiem zaudējumiem iedzīvotājiem un citiem biznesiem, kas nav tik privileģēti, galu galā samaksās nacionālās valdības.

Tieši tāpēc, prezentējot jauno reformu, Žozē Manuels Barrozu uzsvēra, ka Eiropas mēroga uzraudzības mehānisms «ir būtisks solis banku savienības izveidē. Šī jaunā sistēma, kuras kodols ir Eiropas Centrālā banka un kurā iesaistītas valstu uzraudzības iestādes, atjaunos uzticību visu banku uzraudzībai eirozonā. [...] Turpmāk bankiešu zaudējumi vairs nedrīkstētu kļūt par iedzīvotāju parādu, kas tādejādi liek apšaubīt veselu valstu finanšu stabilitāti».

Liela daļa sabiedrības jau bija gatava jauniem spēles noteikumiem, tostarp zināmai unifikācijai finanšu sektorā. Latvijā būtiskas pārmaiņas un finanšu sektora pielāgošana ES likumdošanai jau notika samērā nesen, pirms 2004. gada.

Tikai finanšu sistēmas reformas medus mucai ir piešauta liela karote darvas.

ES līmenī gaidītā un vajadzīgā reforma tiek piedāvāta komplektā ar ļoti nesimpātisku piedevu. Eiropas Komisija atgādina maksājnieku, kurš vilinošu un kārdinošu ēdienu ir uzspraudis uz nejauka un ļoti žuburaina āķa. Eiropas Parlamentam, nacionālajiem parlamentiem, dalībvalstu valdībām un sabiedrībām tiek piedāvātas reformas finanšu sektorā, kas var sākotnēji brūkošo eirozonu, bet tikai komplektā ar ideju par ciešu nacionālo valstu federāciju. Lūdzu norijiet komplektā abus.

Tāpēc nav jābrīnās, ka liela daļa Eiropas iedzīvotāju šādu komplektu (divi vienā) uztvēra kā cinisku nekaunību, kā mēģinājumu tautās un sabiedrībās ne visai populāru ideju par Eiropas Savienotajām valstīm iebidēt kopā ar nepieciešamajām reformām.

Neskatoties uz to, ka Eiropā ir miljoniem cilvēku, kas patiešām vēlas pēc iespējas ātrāk īstenot vienotas Eiropas ideju un sākt vēl ciešāku integrāciju, tomēr lielāko daļu Eiropas ļaužu un arī Latvijas sabiedrības vairākumu biedē steiga, ar kādu tiek bidēta Eiropas Savienoto valstu ideja.

Strauja valstu dzīšana kopā vienā federācijā vai savienībā, kad kā runga tiek lietotas reformas, kuras Eiropas Komisijai bija jāuzsāk jau sen, kompromitē brīvprātīguma ideju un var provocēt tikpat strauju separātisku un nacionalistisku kustību izaugsmi. ■